Uchwała nr 800/2021
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 2 września 2021 r.

w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej spełnienia warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu oraz związku studiów ze strategią uczelni w ramach postępowania z wniosku Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku o pozwolenie na utworzenie studiów na kierunku filologia na poziomie studiów drugiego stopnia o profilu praktycznym, prowadzonego przez Ministra Edukacji i Nauki pod sygn. DSW-WNN.8014.162.2021.2.SG/KT

§ 1

Na podstawie art. 245 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 258 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, po zapoznaniu się z opinią zespołu nauk humanistycznych oraz nauk teologicznych, wyraża:

negatywną opinię

w związku z tym, że nie są spełnione warunki prowadzenia studiów na kierunku filologia na poziomie studiów drugiego stopnia o profilu praktycznym.

Uzasadnienie:

1. Nieprawidłowe przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych.

   Kierunek został przyporządkowany w 84% liczby punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów do dyscypliny naukowej językoznawstwo i w 8% do literaturoznawstwa oraz łącznie w 8% do nauk o komunikacji społecznej i mediach oraz nauk o zarządzaniu i jakości. Procentowe przyporządkowanie kierunku do ostatniej grupy dyscyplin naukowych nie jest widoczne w opracowanej dla kierunku koncepcji kształcenia. Dyscypliny te nie stanowią teoretycznych podstaw kierunku filologia, nie mieszą się także we współczesnym standardzie postrzegania kształcenia na kierunku filologicznym. Filologia jako jedna z nauk humanistycznych bada język i jego wytwory oraz literaturę często także kulturę danego narodu lub kręgu cywilizacyjnego. Nauki o zarządzaniu i jakości czy nauki o komunikacji społecznej i mediach nie stanowią jej teoretycznego fundamentu. Przyporządkowanie kierunku do dyscypliny jest uzasadnione tylko wówczas, jeżeli dana dyscyplina stanowi jeden z podstawowych elementów, na których konstruowana jest koncepcja kształcenia i odnosi się do dyscyplin, w zakresie których studenci osiągają wiedzę odnoszącą się do obiektów i zjawisk oraz dotyczących ich metod i teorii wyjaśniających złożone zależności między nimi, w dyscyplinach naukowych tworzących podstawy teoretyczne kierunku, a w przypadku studiów o profilu praktycznym – również zastosowania praktyczne tej wiedzy w działalności zawodowej związanej z kierunkiem. Przyporządkowywanie kierunku do dyscyplin może być uzasadnione w świetle koncepcji kształcenia tylko wtedy, jeżeli każda z tych dyscyplin odgrywa istotną rolę jako baza formułowania koncepcji, natomiast nie może być uzasadnione obecnością w programie studiów elementów efektów uczenia się i programu studiów o charakterze subsydiarnym lub kontekstowym, względem całej koncepcji kształcenia, a taki charakter w przypadku kierunku filologia mają nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz nauki o zarządzaniu i jakości.

Koncepcja kształcenia nie mieści się w dyscyplinie literaturoznawstwo, do której kierunek został przyporządkowany, a która stanowi drugi komponent kształcenia filologicznego. Nie założono bowiem wyposażenia absolwentów w naukowy aparat pojęciowy i kompetencje pozwalające na prowadzenie prac rozwojowych w dyscyplinie naukowej literaturoznawstwo. Przyporządkowanie kierunku w 84% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów do dyscypliny naukowej językoznawstwo nie jest w pełni właściwe, gdyż w większości przypadków błędnie identyfikuje podbudowaną teoretycznie wiedzę w tej dyscyplinie z operacyjną wiedzą dotyczącą systemu języka i reguł poprawności posługiwania się nim. Wykorzystane w kształceniu językowym podstawowe zagadnienia z gramatyki, leksykologii czy stylistyki danego języka nie są faktami lub zjawiskami językoznawczymi, które student poznaje na zajęciach kształcących kompetencje językowe w zaawansowanym stopniu, zajęcia z praktycznej nauki języka obcego nie obejmują treści powiązanych zagadnieniami dotyczącymi obiektów i zjawisk oraz metod i teorii wyjaśniających złożone zależności między nimi, stanowiące podstawową wiedzę ogólną z zakresu językoznawstwa, ani możliwości ich praktycznego zastosowania w działalności zawodowej.

2. Przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych nie odpowiada wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 661).

   Kierunek w liczbie 8 punktów ECTS został przyporządkowany łącznie do dwóch dyscyplin naukowych. Przyporządkowanie to nie spełnia wymagań określonych w § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 661), zgodnie z którymi program studiów dla kierunku przyporządkowanego do więcej niż jednej dyscypliny określa dla każdej z tych dyscyplin procentowy udział liczby punktów ECTS w liczbie punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów.

3. Nieprecyzyjna koncepcja kształcenia w odniesieniu do roli dyscyplin naukowych w procesie kształcenia i określenia zawodów, do których przygotowuje kierunek.

   W koncepcji kształcenia przedstawiono katalog ponad dwudziestu zawodów, do wykonywania których przygotowywać ma kierunek studiów. Oferta ta jest zbyt obszerna i heterogeniczna. Uczelnia zakłada, że przygotowanie do realizowania wymienionych w koncepcji ról zawodowych możliwe jest w ramach dwóch oferowanych specjalności: *translatorycznej* i *medioznawczo-biznesowej*. W rzeczywistości tylko specjalność *translatoryczna* umożliwia osiągnięcie kompetencji właściwych do realizowania roli zawodowej tłumacza. Druga specjalność, zgodnie z wnioskiem, ma wyposażyć absolwenta WSB w „wiedzę i umiejętności stanowiące podstawę do rozwoju zawodowego w branży medialnej i reklamowej". Specjalność ta nie przygotowuje więc do realizacji konkretnych ról zawodowych, które wymienione zostały w koncepcji kształcenia. Absolwent studiów, który posiadł „pogłębioną wiedzę językową z obszarów medioznawstwa i biznesu" nie będzie też wystarczająco przygotowany do realizacji zakładanej roli trenera językowego/języka biznesowego, gdyż koncepcja jednocześnie kształcenia nie przewiduje przygotowania do działalności edukacyjnej. Odnosi się to także do innych ról zawodowych wymienionych w koncepcji, jak lektor języka angielskiego, trener umiejętności komunikacyjnych

i trener wymowy. Zgodnie z koncepcją kształcenia studia na kierunku filologia powinny także przygotowywać do wykonywania takich zawodów jak pracownik korporacji, pracownik administracji publicznej i instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych lub sektora usług. Koncepcja nie określa jednak zakresu kompetencji dla powyższych zawodów.

4. Koncepcja kształcenia nie uwzględnia potrzeb zawodowego rynku pracy i otoczenia społeczno-gospodarczego.

   Zasadność kształcenia studentów na kierunku filologia została wykazana tylko na podstawie analizy ogólnych uwarunkowań ekonomiczno-społecznych w regionie i w Polsce, powiązanych ze znajomością języków obcych. Wnioskodawca nie w pełni uzasadnił potrzeby uruchomienia kierunku filologia: nie udokumentowano przeprowadzenia konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi, których celem byłoby wypracowanie wspólnej, spójnej z oczekiwaniami otoczenia społeczno-gospodarczego koncepcji kształcenia lub przynajmniej uzyskania wiarygodnej opinii potencjalnych pracodawców na temat przygotowywanego przez Uczelnię programu studiów.

5. Efekty uczenia się nie odpowiadają koncepcji kształcenia i przyporządkowaniu kierunku do dyscyplin naukowych oraz nie odnoszę się w pełni do charakterystyki P7S_WG.

   Zestaw efektów uczenia się dla kierunku filologia nie jest w pełni zgodny z koncepcją kształcenia i ramowymi celami kształcenia określonymi dla wnioskowanego kierunku. Efekty uczenia się nie zakładają osiągnięcia przez studentów w pogłębionym stopniu zaawansowanej wiedzy odnoszącej się do obiektów i zjawisk oraz dotyczących ich metod i teorii wyjaśniających złożone zależności między nimi, w dyscyplinach naukowych, do których został przyporządkowany kierunek oraz zastosowań praktycznych tej wiedzy w działalności zawodowej związanej z kierunkiem. O ile w dyscyplinie naukowej językoznawstwo kierunkowe efekty uczenia się odnoszą się do zaawansowanego stopnia kompetencji, to w przypadku efektów uczenia się dla zajęć uwzględniają tylko poziom podstawowy.

   Dla kierunku filologia nie zdefiniowano żadnych efektów uczenia się, odnoszących się do dyscypliny literaturoznawstwo, do której kierunek został przyporządkowany.

   W zakresie pozostałych dyscyplin naukowych, do których został przyporządkowany kierunek, efekty uczenia się nie odnoszą się w ogóle do obiektów i zjawisk oraz dotyczących ich metod i teorii wyjaśniających złożone zależności między nimi oraz zastosowań praktycznych tej wiedzy w działalności zawodowej związanej z kierunkiem.

   Efekty uczenia się zakładane dla kierunku filologia w większości przypadków nie opisują, w sposób trafny, zrozumiały, specyficzny, realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji, wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych osiąganych przez studentów, np. efekty: FIL II W12 (zna i rozumie) „treści i aparat pojęciowy z zakresu językoznawstwa w praktycznym zastosowaniu branżowym/obszarowym", FIL II W02 (absolwent zna i rozumie) „w pogłębionym stopniu zagadnienia związane z translatoryką, językoznawstwem oraz ogólną wiedzą filologiczną", FIL II W03 (absolwent zna i rozumie) „specjalistyczną terminologię filologiczną z różnych obszarów branżowych oraz dziedzin językoznawczych". Nie wiadomo o jakie branże i obszary lub obszary branżowe chodzi, niejasne są relacje między translatoryką a językoznawstwem i czym są dziedziny językoznawcze.

6. Treści programowe nie odpowiadają koncepcji kształcenia.

   Treści programowe nie odpowiadają przyjętej dla kierunku koncepcji kształcenia, nie obejmują one bowiem wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych związanych m.in. z zawodami: lektor języka angielskiego, specjalista od przetwarzania języka, trener umiejętności komunikacyjnych, trener wymowy, konsultant językowy, redaktor lub edytor, autor lub wydawca książek, pracownik korporacji, copyrighter agencji reklamowej, specjalista ds. lokalizacji (wprowadzania produktów zagranicznych na rynek polski i odwrotnie), dziennikarz lub redaktor, komentator lub ekspert ds. krajów anglojęzycznych, specjalista ds. PR, pracownik branży IT, pilot wycieczek lub rezydent, content manager, pracownik administracji publicznej i instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych lub sektora usług. Treści programowe umożliwiają kompleksowe przygotowanie jedynie do wykonywania zawodu tłumacza. Harmonogram realizacji programu studiów nie obejmuje zajęć w dyscyplinie naukowej literaturoznawstwo, do której kierunek został przyporządkowany.

7. Program studiów nie zapewnia zajęć kształtujących umiejętności praktyczne w wymiarze ponad 50% punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów.

   Program studiów formalnie obejmuje zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne, którym przypisano 62 punktów ECTS, ale zajęcia te w znacznej mierze nie spełniają wymagań określonych w § 6 rozporządzenia MNiSW w sprawie studiów, gdyż nie są prowadzone w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej i przede wszystkim w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez studentów. Pod pojęciem „profil praktyczny" Uczelnia rozumie kształcenie polegające na zdobywaniu kompetencji i wyróżniających się między innymi „relatywnie dużą" liczbą zajęć praktycznych oraz praktyk zawodowych i do grupy zajęć kształtujących umiejętności praktyczne zalicza błędnie np. zajęcia z praktycznej nauki języków obcych. Wynikające z tradycji akademickiej samo użycie przymiotnika „praktyczna" w przypadku praktycznej nauki języka obcego nie oznacza, że zajęcia te zapewniają wykonywanie przez studentów czynności powiązanych z przyszłą ścieżką zawodową w adekwatnych warunkach. Podczas tych zajęć kształtowane są bowiem przede wszystkim ogólne umiejętności językowe, np.: pisanie, czytanie, interakcja czy mediacja i powiązane z nimi kompetencje, np. zdolność do dokonywania samooceny, wykorzystania technik samodzielnej pracy nad językiem, korzystania ze źródeł informacji, w tym również przy pomocy technologii informacyjno-komunikacyjnych. Kompetencje te wynikają wprost z Europejskiego Opisu Kształcenia Językowego, stanowiącego ogólną ramę dla kształcenia językowego. Nie jest ona jednak powiązana z praktycznym profilem studiów i kierunkiem studiów. Analiza tekstu czy też poprawne posługiwanie się strukturami języka obcego nie są praktycznymi umiejętnościami zawodowymi, lecz kompetencjami ogólnymi, na których dopiero mogą być budowane umiejętności specjalistyczne, w tym powiązane z danym zawodem.

   Wyłączenie zajęć z praktycznej nauki języka obcego, której przypisano 24 punkty ECTS z grupy zajęć kształtujących umiejętności praktyczne skutkuje niespełnieniem wymagań określonych odpowiednimi przepisami. Zajęciami kształtującymi umiejętności praktyczne nie są także zaliczone do tej grupy zajęcia *angielszczyzna formalna* (4 punkty ECTS) i *leksykografia praktyczna* (zajęcia do wyboru, 3 punkty ECTS), o czym świadczą zdefiniowane dla tych zajęć efekty uczenia się oraz treści

programowe: *angielszczyzna formalna* (wykład, ćwiczenia). Cel: omówienie parametrów rządzących angielszczyzną formalną. Efekty uczenia się: (wiedza): E_W1 „rozpoznaje socjolingwistyczne aspekty angielszczyzny formalnej", E_W2 „rozpoznaje i wymienia leksykalne i frazeologiczne struktury językowe należące do rejestru formalnego"; (umiejętności): E_U1 „przeprowadza badanie językoznawcze nad formalną angielszczyzną", E_U2 „przeprowadza analizę tekstu pod względem tonu wypowiedzi i poziomu formalności", E_U3 „konstruuje wypowiedzi ustne o charakterze oficjalnym"; *leksykografia praktyczna* (wykład). Cel: znajomość teorii i praktyki tworzenia różnego rodzaju słowników oraz metodologii gromadzenia i opracowywania materiałów słownikowych w oparciu o nowe technologie. Efekty uczenia się: (wiedza): W1 „szczegółowo omawia zagadnienia związane z leksykografią jako dziedziną językoznawstwa uzyskując dzięki temu różnorodne perspektywy poznawcze związane i rozwojem językowym", W2 „opisuje specyficzne zagadnienia językoznawcze związane z tworzeniem leksykalnych baz danych uzyskując pogłębione kompetencje językowe", W3 „dzięki pracy leksykograficznej opisuje kompleksową naturę języka i bogactwo jego odmian, co przekłada się na wzrost kompetencji językowych i sprawne funkcjonowanie w życiu zawodowym oraz akademickim"; (umiejętności): U1 „samodzielnie bada zagadnienia związane z leksykografią oraz analizuje i opisuje zebrany przez siebie materiał językowy", U2 „stosuje zaawansowaną technologię informatyczną w swoich badaniach leksykograficznych", U3 „gromadząc zasoby leksykograficzne posługuję się językiem docelowym na poziomie [sic!]".

8. Dla kierunku studiów filologia, studia drugiego stopnia o profilu praktycznym, nie przyjęto specyficznych zasad dyplomowania.

   Dla kierunku nie przyjęto z góry specyficznych zasad dyplomowania wskazujących na formę i zakres egzaminu dyplomowego, dyscyplinę lub dyscypliny naukowe, w zakresie których może być przygotowywana praca dyplomowa. Kryteria merytoryczne, które określone zostały dla prac dyplomowych na studiach II stopnia, nie uwzględniają specyfiki praktycznego profilu kształcenia i nie zakładają przygotowania do prowadzenia badań naukowych o charakterze aplikacyjnym lub prac rozwojowych prowadzonych w wiodącej dla kierunku dyscyplinie naukowej językoznawstwo w wyszczególnionej w koncepcji kształcenia działalności zawodowej. Standardy pisania prac dyplomowych informują, że praca dyplomowa/magisterska „powinna być opracowaniem o charakterze teoretyczno-empirycznym, o rozwiniętym warsztacie badawczym. Jest to w istocie profesjonalnie przygotowany projekt badawczy spełniający wymogi edukacyjne na poziomie wyższym, w danej dyscyplinie nauki […]. Praca magisterska wymaga zastosowania zaawansowanych i nowoczesnych metod badawczych, stosownie do tematu i celu pracy. Badania, zarówno teoretyczne, jak i empiryczne, nakierowane są na realizację założonego celu badawczego i ostatecznie weryfikację przyjętej hipotezy badawczej." Tym samym, zasady dyplomowania nie weryfikują, czy studenci osiągnęli efekty uczenia się umożliwiające nabywanie, łączenie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności w dyscyplinach naukowych, do których został przyporządkowany kierunek do tworzenia zmienionych, ulepszonych lub nowych procesów i usług np. w zakresie działalności translatorycznej lub innej działalności zawodowej wskazanej w koncepcji kształcenia.

9. Program i organizacja praktyk zawodowych nie zapewniają ich prawidłowego przebiegu.

Treści programowe dla zajęć *praktyka zawodowa* obejmują czynności wstępne, zapoznanie się z regulaminem, statutem, dokumentacją organizacyjną, statusem prawnym i strukturą własności przedsiębiorstwa, zasadami obiegu dokumentów itp., tym samym dla praktyk zawodowych nie został określony ramowy program specyfikujący czynności właściwe dla zawodów, do których zgodnie z koncepcją kształcenia przygotowuje kierunek. Nie sformułowano także wymagań stawianych kwalifikowanym do odbycia praktyk zakładom pracy/instytucjom oraz wymagań stawianych opiekunom praktyk w tych zakładach. Uczelnia informuje, że miejscami odbywania praktyk zawodowych mogą być „szkoły językowe z województwa pomorskiego" (instytucje te dominują w wykazie placówek oferujących możliwości odbywania praktyk zawodowych), choć koncepcja kształcenia i program studiów nie zakłada przygotowania studentów do prowadzenia działalności edukacyjnej. Dobór proponowanych miejsc odbywania praktyk zawodowych nie zapewnia więc prawidłowej realizacji praktyk w odniesieniu do koncepcji kształcenia. Rodzaj, zakres i zasięg działalności podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi Uczelnia współpracuje, nie umożliwia osiągnięcia efektów uczenia się zakładanych dla zajęć *praktyka zawodowa*: W1 „Wymienia pojęcia i opisuje koncepcje związane z obszarem translatoryki, biznesu i mediów, co pozwala mu na profesjonalne funkcjonowanie w kontekście tych obszarów", W2 „Wymienia pojęcia językowe i terminologię pozwalająca na funkcjonowanie w środowisku zawodowym, korporacyjnym i w sytuacjach biznesowych", U1 „Wykorzystuje w praktyce i rozwija umiejętności z zakresu translatoryki, posługiwania się językiem obcym w sytuacjach zawodowych i biznesowych oraz w działalności związanej z mediami" i U2 „Analizuje teksty branżowe, wyciąga z nich wnioski i ważne informacje pozwalające na sprawne i profesjonalne wykonywanie czynności zawodowych w obszarze translatoryki, mediów i świata korporacyjnego".

Regulamin studiów WSB przewiduje możliwość zwolnienia z obowiązku realizacji praktyk zawodowych studentów wykonujących „pracę zgodną z programem studiowanego kierunku". Zapis ten stanowi naruszenie dyspozycji norm ustawy, które stanowią jednoznacznie, iż odmienne sposoby osiągania i weryfikacji efektów uczenia się, niż typowe, a zatem oparte na udziale studenta w zajęciach ujętych w programie studiów mogą być stosowane przez uczelnię tylko na podstawie przepisów szczególnych. W przypadku praktyk zawodowych takich szczególnych przepisów brak.

10. Dobór przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego współpracujących z Uczelnią w zakresie projektowania i doskonalenia koncepcji kształcenia, programu studiów oraz jego realizacji nie w pełni odpowiada przyjętej dla kierunku koncepcji kształcenia.

    Do wniosku o pozwolenie na utworzenie studiów na kierunku filologia Uczelnia dołączyła listy intencyjne, podpisane z 10 interesariuszami zewnętrznymi (w zdecydowanej większości instytucjami prowadzącymi działalność edukacyjną oraz jednym teatrem), w których wyrażono wolę współpracy w następujących obszarach: rekomendacji firmy o zasadności tworzenia kierunku studiów, działań mających na celu kształtowanie profilu absolwenta zgodnego z wymogami rynku pracy oraz konsultacji przy tworzeniu programów studiów. Rodzaj, zakres i zasięg działalności podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi

Uczelnia współpracuje, nie jest zgodny z koncepcją i celami kształcenia oraz wynikającymi z nich obszarami działalności zawodowej oraz zawodowego rynku pracy.

11. Zasady rekrutacji nie zapewniają doboru kandydatów o kompetencjach wstępnych umożliwiających osiągnięcie zakładanych dla kierunku efektów uczenia się.

    Na kierunek mają być przyjmowani absolwenci dowolnych kierunków studiów pierwszego stopnia. Kandydaci, którzy ukończyli studia na kierunku, który nie był przyporządkowany do dyscyplin naukowych, do których przyporządkowany jest wnioskowany kierunek, w tym w szczególności do dyscypliny wiodącej językoznawstwo, nie posiadają kompetencji wstępnych, by osiągnąć efekty uczenia się odnoszące się do pogłębionej, podbudowanej teoretycznie wiedzy w zakresie tych dyscyplin naukowych na studiach drugiego stopnia. Nie będą także w stanie wykorzystywać posiadanej wiedzy do formułowanie i rozwiązywania problemów oraz do wykonywania zadań typowych dla działalności zawodowej związanej z kierunkiem filologia o profilu praktycznym.

§ 2

1. Uczelnia niezadowolona z uchwały może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, należy kierować do Polskiej Komisji Akredytacyjnej w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały.
3. Na składającym wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, na podstawie art. 245 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ciąży obowiązek zawiadomienia Ministra Edukacji i Nauki o jego złożeniu.

§ 3

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Edukacji i Nauki,
2. Rektor Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Polskiej Komisji Akredytacyjnej
Podpisano podpisem kwalifikowanym w dniu
08.09.2021

Stanisław Wrzosek